

PERCEPEREA ȘI REALIZAREA CALITĂȚII ÎN EDUCAȚIE

Valentina CHICU

Catedra Științe ale Educației

The article treats the most actual subjects of educational sciences nowadays – the role of teacher in obtaining quality in education. Today it should be developed the proficiency of actual and future teachers to make the curriculum for new school courses in accordance with the requirements of all beneficiary of the educational system. In this context it is necessary to know the requirements and implement the theoretical and practical module in refresher and university courses.

Educația de calitate, devenită nu doar subiect de discuție în ultimii 30 de ani, ci și principala cerință pe care societatea o înaintează instituțiilor educaționale, a determinat modernizarea curriculumului preuniversitar și universitar. Implementarea curriculumului modernizat este însoțită de multe acțiuni care vin să sprijine răspunsul adecvat al sistemului educațional la marea provocare a timpului. Definirea conceptului *educație de calitate* poate servi drept punct de plecare în identificarea unor noi roluri și competențe pe care trebuie să și le asume, să le învețe profesorul școlar.

Percepem *calitatea* ca un nivel sau un grad de excelență, valoare sau merit asociat unui anumit obiect, serviciu, produs, persoană. *Educația de calitate* trebuie să posede ansamblul caracteristicilor care determină capacitatea sistemului educațional, a instituției de învățământ, a profesorului, a procesului educațional de a presta servicii de un astfel nivel, grad de excelență, valoare care să fie în concordanță cu nevoile și așteptările beneficiarului. Pornind de la faptul că școala are în același timp mai mulți beneficiari direcți și indirecti – elevul, părinții, angajatorul, societatea – este necesar să privim calitatea din toate perspectivele enumerate, deoarece punctele de vedere ale diferitelor grupuri implicate în învățământ sau interesate de rezultatele acestuia vor fi diferite. De exemplu, adolescenții preocupați de propriile aspirații vor aplica alte criterii de apreciere a calității față de angajatorii care urmează a le utiliza competențele peste câțiva ani sau ale instituțiilor superioare de învățământ.

Generalizând rezultatele unui studiu¹, vom lista caracteristicile frecvent atribuite de către diferite grupuri reprezentative *educației de calitate* (Tab.1).

Tabelul 1

Caracteristici atribuite educației de calitate

Grup reprezentativ	Opinii: educația este de calitate dacă...
Elevi	<ul style="list-style-type: none"> ▪ se învață lucruri interesante; cele învățate în clasă sunt utile în viața de fiecare zi; ▪ atmosfera activităților de învățare permite să formulez întrebări care tangențial se referă la subiectul studiat și profesorul dispune de timp să explice ceea ce mă interesează pe mine și nu se grăbește să facă doar ceea ce <i>trebuie, ce a proiectat</i>; ▪ există multe posibilități de a participa la activități și cursuri pe interese în afara orelor; ▪ cele învățate în clasă la o anumită disciplină constituie un fundament suficient pentru a găsi și a înțelege alte surse la subiectele care mă interesează; ▪ relația cu profesorul se bazează pe respect reciproc;
Părinți	<ul style="list-style-type: none"> ▪ învățarea (ca volum, conținut și forme de organizare) nu afectează sănătatea copilului meu; ▪ copilul poate explica anumite fenomene, evenimente, lucruri în baza celor studiate la școală; ▪ prin activitățile organizate se pune în valoare potențialul copilului meu; ▪ copilul cunoaște potențialul său, știe cum să depășească problemele de învățare, comportament, relații interpersonale;

¹ Studiul a fost realizat la Catedra Științe ale Educației de către studenții Facultății Psihologie și Istorie a Universității de Stat din Moldova în cadrul practicii pedagogice.

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ oferă copilului deprinderile și cunoștințele necesare pentru a continua studiile la următoarea treaptă de învățământ ori pentru a se încadra în câmpul muncii (aceasta presupune că după absolvirea școlii copilul posedă anumite competențe care îi permit să se încadreze în câmpul muncii);
Angajatori	<p style="text-align: center;">Absolventul:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ posedă un nivel acceptabil de cultură generală; este o persoană creativă și motivată; ▪ poate înțelege esența lucrurilor, poate analiza, sintetiza și structura informații; poate îndeplini întocmai anumite instrucțiuni și poate lua decizii de sine stătător în anumite situații; are coerență, logică și structură în comunicarea orală și scrisă; ▪ poate identifica compatibilitatea sistemului său de valori și a organizației în care se angajează; ▪ poate autoevalua potențialul său, are curajul să recunoască și să învețe ceea ce nu poate și nu știe; își asumă responsabilitatea pentru activitatea sa; ▪ are un nivel înalt de maturizare psihoemoțională; este sociabil, poate să fie un bun membru al echipei de lucru; ▪ își formează opinia asupra proceselor, activităților, produselor, organizației etc., poate să-și exprime punctul de vedere asupra lucrurilor, să-l argumenteze; poate sugera propuneri de îmbunătățire a activității și a produsului organizației în care s-a angajat;
Autoritatea publică locală	<p style="text-align: center;">Cetățeanul:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ are un sistem de valori care se încadrează (nu intră în contradicție) în sistemul de valori general-umane și tradiții naționale; este respectuos și tolerant față de diferențe; ▪ este proactiv, nu este indiferent față de ceea ce se întâmplă în vecinătate, în localitate, în țară, în lume; ▪ are un nivel acceptabil de cultură generală: știe când, cum, cui, în ce mod să se adreseze pentru a cere soluționarea diferitelor probleme personale, comunitare și sugerează propuneri de soluționare a acestora; ▪ este orientat pe edificare nu doar pe consum; este pregătit să muncească pentru beneficiul personal și al comunității.

Lista poate fi completată cu caracteristici extrase din „Proiectul de plan pe termen mediu” adoptat de Conferința Generală UNESCO, din care putem surprinde dimensiunea calității educației în plan mondial:

- Educația trebuie să pregătească pentru viață în cadrul unei societăți în schimbare și pentru integrarea în lumea muncii, să stimuleze creativitatea și inițiativa, spiritul critic;
- Pentru a reduce decalajul dintre nivelul cunoștințelor și al valorilor, pe de o parte, și conținuturile programelor, pe de altă parte, apare necesară includerea în programe a unor cunoștințe care să contribuie la înțelegerea problemelor actuale privind pacea și dezarmarea, drepturile omului și ale popoarelor, mediul înconjurător;
- Este necesar să se definească criteriile de selecție a elementelor esențiale, să se transmită cunoștințe cu caracter universal și elemente fundamentale ale științei și tehnicii, să se asigure cunoașterea limbii, a valorilor autohtone.

Una dintre funcțiile esențiale ale educației este transmiterea moștenirii culturale, educația, la rândul ei, fiind indispensabilă dezvoltării și înnoirii culturii. Cele listate denotă nivelul înalt de complexitate al așteptărilor și nevoilor educative a beneficiarilor învățământului obligatoriu și liceal, care trebuie să ofere educația în aceeași măsură adaptată mediului natural uman, psihologiei copilului, nivelului cunoașterii și cerințelor societății. Complexitatea este determinată, pe de o parte, de necesitatea asigurării deopotrivă a educației de bază pentru toți – prin dezvoltarea echilibrată a tuturor competențelor-cheie și prin formarea pentru învățarea pe parcursul întregii vieți – și a inițierii în trasee de formare specializate, individualizate prin punerea în valoare și dezvoltarea potențialului fiecărui elev. Pe de altă parte, conceptul de cultură generală, care constituie fundamentul educației de bază, se lărgește și se diversifică, îmbogățindu-se cu noi elemente. De exemplu, ca urmare a dezvoltării tehnologiilor, se observă o tendință pronunțată de intelectualizare a muncii fizice, solicitând un nivel tot mai ridicat de specializare, de cultură științifică, tehnică și tehnologică, care este perceput astăzi drept element de cultură generală. Trebuie luate în calcul și alte aspecte care constituie criteriile de apreciere a calității educației: astăzi devin tot mai importante acele aspecte ale culturii generale care nu sunt neapărat cognitive și instrumentale; devine tot mai importantă abordarea în cadrul instituției de învățământ a subiectelor noilor educații...

E cazul să ne întrebăm, dacă poate astăzi curriculumul de bază să satisfacă astfel de cerințe complexe, altfel-spus, dacă prin implementarea curriculumului de bază de care ne conducem obținem educație de calitate.

Modernizarea, dezvoltarea și implementarea adecvată a curriculumului de bază (nucleu invariant) permite: (I) asigurarea egalării șanselor și edificării fundamentelor de cultură generală (ținând cont de lărgirea, diversificarea și îmbogățirea diferitelor aspecte ale acesteia) identice pentru toți; (II) asigurarea actualizării periodice a conținuturilor și formelor educației; (III) menținerea echilibrului/evitarea atât a „suprarăspunsului, cât și a „subrăspunsului” la exigențele formulate de treapta următoare de învățământ, de economie și piața forței de muncă.

Caracterul de masă și inerția specifică sistemelor mari reduc gradul de flexibilitate și deschidere al curriculumului de bază. Astfel, curriculumul de bază:

- nu poate satisface varietatea și complexitatea necesităților educaționale ale elevilor și localităților, zonelor;
- nu asigură individualizarea și personalizarea traseelor curriculare ale fiecărui elev;
- nu poate răspunde prompt și permanent la cerințele în schimbare ale mediului extern;
- nu poate valorifica pe deplin oportunitățile oferite de abordarea inter- trans- pluridisciplinară.

Dar, fără acoperirea acestor importante aspecte educația astăzi nu poate fi apreciată ca fiind de calitate de nici una dintre categoriile de beneficiari (Tab.1). În acest context complicat și complex își regăsește **rolul și locul Curriculumul la Decizia Școlii**, care este una dintre modalitățile de acoperire a aspectelor enumerate, prevăzută de abordarea curriculară a educației.

Descentralizarea curriculumului și realizarea unui echilibru între curriculumul de bază și curriculumul local, între necesitățile naționale și cele locale sau zonale, între obligatoriu și opțional este o posibilitate reală de asigurare a educației de calitate în sistemul educațional. Libertatea de decizie la nivelul școlii este consonantă cu democratizarea societății și reprezintă o șansă de respectare a principiului flexibilității și al parcursului individual (acest principiu postulează un curriculum diferențiat și personalizat sau, altfel-spus, trecerea de la școala unică pentru toți la o școală pentru fiecare). În același timp, este un act de *împuțernicire* a instituției de învățământ, a managerilor și a cadrelor didactice. Astfel, prin Curriculum la Decizia Școlii fiecare actant al procesului educațional devine responsabil pentru calitatea educației și participă la edificarea acesteia. Prin calitatea și prin rezultatele produse, educația are un rol decisiv în ridicarea nivelului vieții culturale, etice și sociale, deci, a civilizației oricărei națiuni.

Se știe că orice societate, indiferent de sistemul politic, își planifică resursele umane care constituie o „avere strategică”. De calitatea educației și formarea elevilor de astăzi depinde viitorul societății și societatea viitorului. Viitorul se naște azi în școală și responsabil pentru calitatea acestui viitor este fiecare dintre noi.

Un rol aparte în acest proces îi revine profesorului școlar care trebuie să posede competențe de a sesiza tendințele de dezvoltare și schimbările în diferite domenii ale vieții umane, de a identifica interesele beneficiarilor direcți și indirecti ai școlii și de a elabora oferta educațională la nivelul instituției de învățământ în concordanță cu acestea. Actualul și viitorul profesor are nevoie de competența de a realiza investigații și de a elabora curriculum pentru cursuri opționale care să ofere elevului dreptul de a alege și a participa la construirea propriului traseu curricular. Acest aspect urmează a fi reflectat în module teoretico-aplicative la cursurile de formare continuă a cadrelor didactice, precum și la cele de formare inițială.

Bibliografie:

1. Guțu V. Cadrul de referință al Curriculumului Național. Ghid de implementare a curriculumului modernizat în învățământul liceal. - Chișinău: Editura Știința, 2007.
2. Singer M., Sarivan L., Oghină D., Partea I. Noul curriculum național. Repere conceptuale și metodologice // Ghiduri metodologice pentru aplicarea programelor școlare. - București: Aramis, 2001-2002.
3. Ministerul Educației și Tineretului al Republicii Moldova. Curriculum Național. Planurile de învățământ pentru învățământul primar, gimnazial, mediu general și liceal 2007-2008. - Chișinău: Editura Lumina, 2007.
4. Fowkes R. Teaching Strategies in Higher Education: Effective Teaching. Effective Learning. Editura Createch Ltd, Szeged, (Ungaria), 1999.
5. Синтез размышлений и предложений, вытекающих из 46-й Международной Конференции Образования под эгидой ЮНЕСКО „Учиться жить вместе: получается ли это у нас?”. Международное Бюро Просвещения, Женева 5-8 сентября, 2001.

Prezentat la 10.09.2007